Barcelona
Institut Municipal d'Urbanisme

Direcció de Serveis de Projectes i Obres

Carrer Bolívia núm. 250
08020 Barcelona
Telèfon 93.291.46.00
www.bcn.cat

CONDICIONS PARTICULARS RELATIVES A LA PRESERVACIÓ D'ELEMENTS PATRIMONIALS i DE MEMÒRIA HISTÒRICA APLICABLES A L'EXECUCIÓ DE LES OBRES DEL PROJECTE DE DESCONSTRUCCIÓ DEL CENTRE PENITENCIARI DE TRINITAT VELLA DINS L'ÀMBIT DE LA '*MpPGM EN ELS SÒLS OCUPATS PEL CENTRE PENITENCIARI DE JOVES DE TRINITAT VELLA I ENTORNS*'

Setembre -2026

ÍNDEX

1. OBJECTE

2. ANTECEDENTS
2.1. Cronologia

3. SITUACIÓ I JUSTIFICACIÓ URBANÍSTICA

4. ELEMENTS OBJECTE DE PRESERVACIÓ
4.1. Consideracions generals
4.2. Elements a preservar

5. CONDICIONS D'EXECUCIÓ DELS TREBALLS DE PRESERVACIÓ PATRIMONIAL

6. VALORACIÓ ECONÒMICA

7. DESENVOLUPAMENT I CONCRECIÓ DE LES ACTUACIONS DURANT L'EXECUCIÓ DE LES OBRES

8. ACCEPTACIÓ DE LES CONDICIONS PER PART DELS LICITADORS

9.-DOCUMENTACIÓ ANNEXA

1.- OBJECTE

Les presents '*Condicions relatives a la preservació d'elements patrimonials*' tenen per objecte posar en coneixement de les empreses licitadores l'existència de determinats condicionants patrimonials i de memòria històrica que han estat identificats durant la tramitació administrativa del projecte de desconstrucció del Centre Penitenciari de Trinitat Vella i per tant que no estan totalment inclosos, i que hauran de ser tinguts en compte durant l'execució de les obres.

Aquestes circumstàncies no alteren l'objecte principal del contracte, que continua essent la desconstrucció del Centre Penitenciari afectat pel planejament urbanístic vigent de la '*MpPGM en els sòls ocupats pel centre penitenciari de joves de Trinitat Vella'* aprovada definitivament en data 16/04/2012 i no comporten una modificació substancial de les prestacions definides al projecte aprovat.

Les actuacions que eventualment es derivin d'aquests condicionants patrimonials i de memòria històrica consistiran principalment en operacions puntuals d'identificació, inventariat, documentació, desmuntatge selectiu, protecció, embalatge i finalment emmagatzematge i trasllat d'elements concrets de valor patrimonial o testimonial, així com en la conservació d'un mòdul del conjunt edificatori concret.

Aquestes actuacions previstes per a la preservacions d'elements patrimonials i de memòria històrica es desglossen en tres parts:

1. Manteniment d'una part del conjunt edificat inicialment prevista per al seu enderroc.
2. La preservació de determinats elements arquitectònics integrats a l'accés a l'edificació.
3. La recuperació i emmagatzematge de determinats elements mobles, objectes i testimonis materials vinculats a la memòria històrica del centre penitenciari.

La inclusió d'aquesta informació en la licitació de les obres es realitza per garantir el ple coneixement dels licitadors sobre les condicions previsibles d'execució dels treballs i per facilitar la correcta planificació dels mitjans tècnics i humans necessaris per a l'obra, sense perjudici de les facultats de direcció i interpretació contractual que corresponen a la Direcció Facultativa i a l'òrgan de contractació.

En particular, les actuacions accessòries de caràcter patrimonial que eventualment resultin necessàries durant l'execució de l'obra s'entendran integrades en el règim d'execució dels contractes d'obres previst a la normativa de contractació pública, incloent, si escau, la fixació de preus nous i altres mecanismes legalment previstos que no tenen la consideració de modificació contractual en els supòsits establerts a l'article 242.4 de la Llei 9/2017, de 8 de novembre, de Contractes del Sector Públic.

2.- ANTECEDENTS

El Projecte de desconstrucció del Centre Penitenciari de Trinitat Vella va ser redactat amb l'objectiu de preveure l'enderroc complert dels edificis i instal·lacions existents, d'acord amb el planejament urbanístic vigent de la '*MpPGM en els sòls ocupats pel centre penitenciari de joves de Trinitat Vella*' aprovada definitivament en data 16/04/2012 i amb altres requeriments en el moment de la seva redacció.

Amb posterioritat a la finalització dels treballs de redacció del projecte, i mentre aquest es trobava en fase de tramitació administrativa, algunes entitats veïnals, associacions vinculades a la memòria històrica del barri, representants del Museu d'Història de Barcelona (MUHBA) i altres agents implicats, van manifestar l'interès de preservar determinats espais i elements representatius del conjunt penitenciari per tal de garantir la conservació de la memòria històrica associada a l'antic centre.

Com a resultat final d'aquest procés de treball i consens, es va determinar la conveniència de conservar una part concreta de l'edificació inicialment prevista per a l'enderroc, així com de recuperar diversos elements arquitectònics, artístics, documentals i objectuals d'interès patrimonial o memorial.

Atès que aquestes determinacions es van produir un cop redactat el projecte i en una fase avançada de la seva tramitació, el projecte només contempla la preservació dels elements que s'havien acordat fins al moment i es troben recollits de forma específica a l'annex 12 de la documentació contractual del projecte aprovat. Per aquest motiu, i amb la voluntat de garantir el coneixement previ d'aquestes circumstàncies per part de les empreses licitadores, es redacta el present document informatiu, que identifica els àmbits, elements i condicionants de preservació que hauran de ser tinguts en consideració durant la planificació i execució dels treballs.

2.1.- Cronologia

- En data **27 de febrer de 2025** la Direcció de Serveis de Gestió Urbanística sol.licita a la Direcció de Serveis de Projectes i Obres de l'IMU la redacció del projecte de desconstrucció donant seguiment a l'aprovació definitiva del Projecte de Reparcel·lació voluntària de l'àmbit aprovat definitivament en data 28/09/2017 i a la informació de la Direcció General de Gestió d'Infraestructures de la Generalitat de Catalunya que el centre restaria desocupat en breu.

- En data **14 d'abril de 2025** s'adjudica la redacció del Projecte de desconstrucció.

- En data **25 d juliol de 2025**, el Departament de Cultura de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat va rebre la petició de vàries Associacions sobre la viabilitat de declarar BCIN dins la categoria de 'Lloc Històric' la Presó de Dones de la Trinitat.

• Paral·lelament a la redacció del projecte, algunes persones a títol personal i diverses entitats veïnals van sol·licitar la preservació i recuperació d'alguns elements existents al centre penitenciari. Aquests elements eren tots ells mòbils i no comportaven la modificació dels elements a enderrocar. A tal efecte, es va redactar un document que relacionava tots els elements a mantenir i es va incloure al Projecte de desconstrucció al seu annex número 12.

• En data **16 de desembre de 2025** es lliura el Projecte de desconstrucció.

• En data **14 d'abril de 2026** s'emet l'informe de conformitat tècnica del Projecte de desconstrucció (CTP) per part de la Direcció de Serveis Tècnics del Districte de Sant Andreu.

• En data **29 de juny de 2026** s'aprova el Projecte de desconstrucció d'acord al '*Procediment per a l'elaboració i tramitació dels projectes i l'execució de les obres municipals'* del 17/04/2012.

• En data **17 d'abril de 2026**, amb posterioritat a la redacció del projecte i durant la seva tramitació administrativa, la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya emet l'informe sobre la sol·licitud de declaració com a BCIN dins la categoria de lloc històric de la Presó de Dones de la Trinitat. *(Annex A-Informe)*
L'informe proposa preservar sense enderrocar '*el volum sencer de l'edifici dret*' corresponent a l'edifici de guàrdia i recuperar '*el portal d'accés'* per tal de reubicar-lo posteriorment dins l'edifici del futur equipament. Així mateix, considera que aquests dos punts son compatibles amb el desenvolupament urbanístic vigent, mantenint la resta de les determinacions urbanístiques previstes*. (Annex B-Plànol i Annex C-Elements arquitectònics a preservar de l'accés)*

• Paral·lelament, van continuar les reunions amb les persones, entitats veïnals i associacions vinculades a la memòria històrica i el Museu d'Història de Barcelona que van concloure amb la sol.licitud d'un nou llistat d'elements a preservar i recuperar al centre penitenciari. Aquest nou document final que recull tots els elements a preservar es recull en aquest document.

• En data **6 de maig de 2026** es realitza una visita al Centre Penitenciari entre tècnics del Museu d'Història, tècnics del Districte i de l'Institut Municipal d'Urbanisme per tal d'analitzar els 'elements mobles i de tancament' a preservar.

• En data **2 de juny de 2026** s'elabora un document final que es signa entre algunes persones interessades, vàries entitats veïnals, així com tècnics del Museu d'Història de Barcelona i el Districte de Sant Andreu que recull tots els 'elements mobles i de tancament' a preservar. *(Annex D-Elements a recuperar)*

3.- SITUACIÓ URBANÍSTICA

L'àmbit objecte del present document i del Projecte des desconstrucció aprovat es troba dins del '*Pla de Millora Urbana per l'ajust de rasants a l'àmbit de la MpPGM dels terrenys ocupats pel Centre Penitenciari de Trinitat Vella i els seus entorns'*, que preveu la transformació urbanística dels terrenys amb implantació d'habitatge protegit, espais lliures i equipaments.

Per aquest motiu, les mesures de preservació patrimonial que eventualment s'executin han de ser compatibles amb el desenvolupament urbanístic aprovat i no alterin l'objecte principal de l'actuació consistent en l'enderroc de les edificacions existents.

És per això que els elements a recuperar, tant els mòbils com el portal d'accés, així com el mòdul edificatori que no s'enderroca, són compatibles amb el planejament urbanístic.

L'informe de la Direcció General del Patrimoni Cultural de 17 d'abril de 2026 conclou expressament que la preservació de determinats elements singulars és compatible amb el planejament urbanístic vigent.

4.- DESCRIPCIÓ DELS ELEMENTS OBJECTE DE PRESERVACIÓ

4.1.- Consideracions generals

La memòria del Projecte de desconstrucció objecte de la present licitació ja incorpora determinades previsions relatives a la recuperació i preservació d'elements singulars existents al recinte, les quals es recullen específicament a l'Annex nº12 del Projecte.

No obstant això, amb posterioritat a la redacció del Projecte i durant la seva tramitació administrativa, s'han produït noves aportacions i requeriments de caràcter patrimonial i memorialístic que han comportat l'ampliació i actualització de la relació inicial dels elements a preservar.

Les entitats veïnals i associacions de recuperació de la memòria històrica, conjuntament amb el Museu d'Història de Barcelona, van consensuar una relació ampliada d'elements mobles i objectes singulars susceptibles de ser conservats, formalitzada mitjançant document específic signat pels participants en data 2 de juny de 2026. *(Annex D-Elements a recuperar)*

Paral·lelament, en el marc de l'expedient tramitat per a l'estudi de la possible declaració de l'antiga Presó de Dones de la Trinitat com a BCIN en la categoria de Lloc Històric, la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya va emetre informe de data 17 d'abril de 2026 proposant la preservació de dos elements arquitectònics representatius del conjunt: el pavelló de guàrdia situat a l'extrem de la façana principal i el portal principal d'accés al recinte penitenciari. *(Annex B-Plànol i Annex C-Elements arquitectònics a preservar de l'accés)*

Per tant, als efectes d'aquest document de Condicions particulars, la relació definitiva d'elements objecte de preservació actualitza les determinacions incloses a l'Annex nº12 del Projecte aprovat, i queda estructurada en els tres grups següents:

A) Elements mobles i objectes singulars identificats per les entitats veïnals i el Museu d'Història de Barcelona.

B) Pavelló de guàrdia a conservar íntegrament i que no serà objecte d'enderroc, d'acord amb les determinacions de la Direcció General del Patrimoni Cultural.

C) Portal principal d'accés al recinte penitenciari, que haurà de ser objecte de documentació, desconstrucció selectiva, numeració, embalatge, transport i preservació per possibilitar-ne la reubicació futura al nou equipament que s'ha de construir a l'àmbit.

En cas de discrepància entre la relació d'elements prevista a l'Annex nº12 del Projecte i la documentació incorporada al present document, prevaldran les determinacions contingudes en aquest darrer document, per tractar-se de la relació actualitzada d'elements a preservar.

4.2.- Elements a preservar

D'acord amb l'anterior, durant l'execució de les obres d'enderroc s'hauran de preservar els següents elements:

A/ Elements mobles i objectes singulars
Són objecte de recuperació els elements identificats en el document consensuat entre les entitats veïnals, algunes persones, associacions representants de la memòria històrica i el Museu d'Història de Barcelona, incorporat com a **Annex D** al present document de Condicions Particulars.

Entre aquests elements es troben, entre d'altres:
- Rellotge exterior d'accés al recinte.
- Sistemes i elements de vigilància.
- Càmeres de control.
- Pintures, murals, quadres i treballs artístics realitzats per interns.
- Mosaics ceràmics i de tessel·les.
- Portes singulars de seguretat.
- Vitralls de la capella.
- Altar de la capella.
- Reixes representatives del sistema penitenciari.
- Material escolar.
- Llit d'immobilització.
- Elements vinculats a tallers i dependències penitenciàries.
- Equipaments de megafonia.

- Arcs detectors de metalls.
- Telèfons.
- Portes de cel·la.

Abans del seu desmuntatge o retirada, aquests elements hauran de ser identificats, inventariats, protegits i embalats per ser traslladats al lloc que determini la Direcció Facultativa i/o el promotor.

B/ Edifici del Pavelló de guàrdia

De conformitat amb l'informe emès per la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, s'haurà de preservar íntegrament l'edifici corresponent al pavelló o mòdul de guàrdia situat a l'extrem de la façana principal del conjunt penitenciari, identificat al plànol que s'adjunta com a **Annex B**.

L'informe de la Direcció General del Patrimoni Cultural considera aquest volum especialment representatiu per la seva configuració arquitectònica singular, per correspondre a l'edificació original vinculada al control i vigilància del centre penitenciari i per constituir un dels elements amb major valor testimonial dins del conjunt existent.

En conseqüència, aquest pavelló queda exclòs de l'àmbit d'enderroc del contracte i el contractista haurà d'adoptar totes les mesures necessàries per garantir-ne la conservació i evitar qualsevol afectació derivada dels treballs d'enderroc de les edificacions adjacents.

C/ Portal principal d'accés

També serà objecte de preservació el conjunt arquitectònic que configura l'accés principal al recinte penitenciari, identificat a l' **Annex C** I incorporats a aquest document.

Als efectes d'aquest document de Condicions Particulars, el concepte de "portal principal d'accés" no es limita exclusivament a la porta metàl·lica, sinó que comprèn la totalitat dels elements arquitectònics i ornamentals que conformen la composició original de l'accés monumental al recinte.

Entre els elements que integren aquest conjunt destaquen:

- La porta metàl·lica principal.
- Els brancals i emmarcaments de granit.
- Els dos monòlits laterals de granit.
- Les cornises i peces ornamentals de granit associades al portal.
- Els quatre elements esfèrics ornamentals i les peces de remat corresponents.
- Els vitralls de pavès laterals vinculats a l'accés.
- Qualsevol altra peça constructiva o ornamental que formi part del conjunt arquitectònic del portal principal.

A diferència del pavelló de guàrdia, aquest element no romandrà en la seva ubicació actual, atès que el planejament urbanístic vigent qualifica l'àmbit de 6b-*Parcs i jardins de nova creació de caràcter*

local. Per aquest motiu, el portal haurà de ser objecte d'un inventari, una desconstrucció selectiva i controlada i un embalatge i acopi que permeti la seva posterior reconstrucció en una ubicació diferent en el marc d'una actuació futura independent.

Amb aquesta finalitat, les actuacions de preservació hauran d'incloure, com a mínim:

- Aixecament i documentació gràfica detallada
- Identificació i numeració individualitzada de les peces
- Desmuntatge manual especialitzat
- Protecció i embalatge
- Transport i emmagatzematge temporal, a informar la ubicació en fase d'obra.
- Preservació de la traçabilitat i correspondència de totes les peces que integren el conjunt.

La reconstrucció posterior d'aquest element d'accés no forma part de l'objecte del present contracte.

B: Cos de Guàrdia, mòdul edificatori a mantenir i exclòs de la desconstrucció.

D: Portal d'accés al Centre Penitenciari, que caldrà desmuntar i traslladar a un magatzem per a ser reubicat.

5.- CONDICIONS D'EXECUCIÓ DELS TREBALLS DE PRESERVACIÓ PATRIMONIAL

Les determinacions contingudes en el present document de Condicions Particulars deriven de les actuacions i informes emesos pels organismes competents en matèria de patrimoni cultural amb posterioritat a la redacció i aprovació del Projecte de desconstrucció del Centre Penitenciari de Trinitat Vella.

En particular, arran de la tramitació de la sol·licitud de declaració del conjunt com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) en la categoria de Lloc Històric, la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya va emetre informe de data 17 d'abril de 2026 en el qual conclou que els valors històrics associats a l'antiga Presó de Dones de la Trinitat justifiquen la preservació de determinats elements representatius del conjunt.

L'esmentat informe identifica específicament la conveniència de preservar el volum complet de l'edifici de guàrdia situat a l'extrem de la façana principal, així com el portal d'accés al recinte, atesa la seva singularitat arquitectònica, càrrega simbòlica i capacitat de transmetre la memòria històrica associada a l'antic centre penitenciari.

Concretament, l'informe assenyala que "*es considera necessari poder preservar el portal d'accés, concebut a manera de pòrtic amb gran cornisa, tot en granit*" i conclou que "*el volum sencer del tester, amb càrrega tipològica, juntament amb el portal, amb gran càrrega icònica, són els elements més representatius de la Presó de Dones per tal de ser preservats*".

Per aquest motiu, durant l'execució de les obres, el contractista haurà d'adoptar totes les mesures necessàries per garantir la integritat, conservació i correcta recuperació dels elements identificats en aquest document de Condicions Particulars, seguint en tot moment les instruccions que dictin la Direcció Facultativa, la Direcció del Contracte i, si escau, els organismes patrimonials competents.

En relació amb el **portal principal d'accés**, els treballs hauran de permetre la seva documentació prèvia, numeració, desmuntatge selectiu, protecció, embalatge i trasllat, preservant la totalitat dels seus elements constructius i ornamentals, inclosos els elements de granit, cornises, monòlits, esferes ornamentals, vitralls i la porta metàl·lica, amb la finalitat de possibilitar-ne la posterior reconstrucció en la ubicació que determini l'Ajuntament. No és objecte d'aquest contracte aquesta reconstrucció, sinó que l'actuació finalitzarà amb el trasllat a un magatzem.

Igualment, s'hauran d'adoptar les mesures constructives, estructurals i organitzatives necessàries per evitar qualsevol afectació al **pavelló de guàrdia** que resta exclòs de l'enderroc, garantint-ne la conservació durant tot el desenvolupament dels treballs.

La present informació s'incorpora al procediment de licitació amb la finalitat que totes les empreses licitadores coneguin des de l'inici l'existència d'aquests condicionants patrimonials, les possibles actuacions associades a la seva preservació i la necessitat de preveure els mitjans tècnics especialitzats que puguin resultar necessaris per a la seva correcta execució.

6.- VALORACIÓ ECONÒMICA DE L'ACTUACIÓ

Les actuacions descrites en aquest document de Condicions Particulars deriven de circumstàncies sobrevingudes amb posterioritat a la redacció del Projecte executiu, a la seva conformitat tècnica i a la seva aprovació administrativa, vinculades a requeriments de preservació patrimonial i recuperació d'elements del conjunt penitenciari.

En conseqüència, aquelles operacions d'inventariat, documentació gràfica, numeració, desmuntatge manual especialitzat, retirada selectiva, embalatge, protecció, emmagatzematge temporal o transport dels elements a preservar que no es trobin expressament contemplades en les unitats d'obra i preus del Projecte aprovat seran objecte de valoració específica durant l'execució del contracte.

La determinació econòmica d'aquestes actuacions es realitzarà d'acord amb allò previst a la normativa de contractació del sector públic i en el Plec de Clàusules Administratives Particulars, mitjançant l'establiment dels corresponents preus nous.

En particular, en cas que resulti necessari definir unitats d'obra no previstes en el projecte, serà d'aplicació el règim previst per l'article 242.4.ii de la Llei 9/2017, de 8 de novembre, de Contractes del Sector Públic, relatiu a la fixació de nous preus en els contractes d'obres.

Així mateix, quan les actuacions requerides comportin una alteració de les prestacions inicialment definides en el contracte, aquestes es tramitaran de conformitat amb els articles 203 a 207 de la Llei 9/2017, de 8 de novembre, de Contractes del Sector Públic, referits a la modificació dels contractes administratius.

El contractista adjudicatari resta obligat a executar aquestes actuacions quan siguin ordenades per la Direcció Facultativa i autoritzades per l'òrgan de contractació, sense perjudici del seu posterior reconeixement econòmic mitjançant els procediments legalment establerts.

La present informació es facilita als licitadors als efectes de garantir el seu coneixement previ de l'existència d'aquestes circumstàncies sobrevingudes i de les eventuals operacions de preservació patrimonial associades, les quals es consideren compatibles amb l'objecte principal del contracte. La presentació d'oferta implica el coneixement i acceptació d'aquesta circumstància per part del licitador.

7.- DESENVOLUPAMENT I CONCRECIÓ DE LES ACTUACIONS DURANT L'EXECUCIÓ DE LES OBRES

Atès que les actuacions de preservació descrites en aquest document es deriven de requeriments patrimonials i de memòria històrica formulats amb posterioritat a la redacció del projecte, determinats aspectes relatius a la seva execució material podran ser objecte de concreció i desenvolupament durant la fase d'obres.

En aquest sentit, la Direcció Facultativa, la Direcció del Contracte, els serveis tècnics municipals competents i, si escau, els organismes amb competències en matèria de patrimoni cultural, podran establir criteris complementaris d'actuació, documentació addicional, inventaris detallats, protocols de desmuntatge, sistemes de numeració, procediments de protecció, embalatge, emmagatzematge o qualsevol altra determinació necessària per garantir la correcta preservació dels elements identificats en el present document.

Igualment, durant l'execució de les obres es facilitarà al contractista tota la informació gràfica, documental i tècnica complementària que pugui resultar necessària per a la correcta definició i execució d'aquestes actuacions, incloent-hi la que es derivi de nous informes, estudis o requeriments emesos pels organismes competents.

8.- ACCEPTACIÓ DE LES CONDICIONS PER PART DELS LICITADORS

La informació continguda en aquest document té caràcter descriptiu i identificatiu dels elements a preservar al Centre Penitenciari de Trinitat Vella, sens perjudici que durant l'execució de les obres es pugui completar, precisar o desenvolupar la definició de les actuacions necessàries per garantir-ne la correcta conservació i recuperació per part de la direcció facultativa i/o l'Institut Municipal d'Urbanisme.

El contractista estarà obligat a adaptar l'organització dels treballs a aquestes determinacions, sempre dins del marc de les instruccions emeses per la Direcció Facultativa i pels procediments previstos a la normativa contractual aplicable.

Els licitadors declaren conèixer aquestes circumstàncies en presentar la seva oferta.

9.- DOCUMENTACIÓ ANNEXA

Annex A
Informe de la Direcció General del Patrimoni Cultural de 17 d'abril de 2026.

Annex B
Plànol d'identificació del pavelló de guàrdia a preservar i del portal principal a desmuntar.

Annex C
Elements arquitectònics que integren el portal principal.

Annex D
Relació d'elements mobles a recuperar consensuada entre entitats veïnals, el Museu d'Història de Barcelona i el Districte de Sant Andreu.

ANNEX A

Informe sobre la sol·licitud de declaració com a bé cultural d'interès nacional, dins la categoria de lloc històric, de la **Presó de Dones de la Trinitat**, al municipi de Barcelona (Barcelonès).

Referència: 14312/CU00020/NB/AC/MB
Destinatari: Direcció general de Patrimoni Cultural

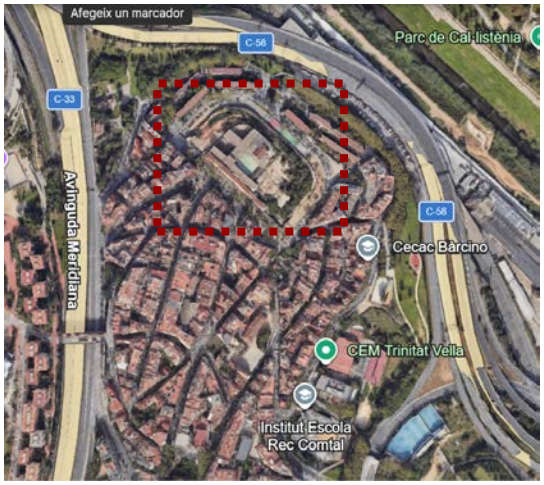
1. Antecedents

En data 25 de juliol de 2025, amb registre d'entrada núm. 0390/241/2025, vam rebre al Departament de Cultura, una petició sobre la viabilitat de declarar la Presó de Dones de la Trinitat a Barcelona com a bé cultural d'interès nacional (BCIN), dins la categoria de "Lloc històric".

En data 19 de març de 2026, tècnics de la Direcció General del Patrimoni Cultural van efectuar la visita a la zona per tal d'avaluar els seus valors patrimonials.

2. Situació urbanística i Protecció actual

La Presó de Dones de la Trinitat se situa al carrer Carrer del Pare Manjón, 2, del barri de la Trinitat Vella, del districte de Sant Andreu, del municipi de Barcelona. Es tracta d'una gran illa urbana just al nord del barri de la Trinitat Vella, compresa entre dues arteries rodades importants de Barcelona: la C-58 i la Avinguda Meridiana. Alhora, contigu a la C58 es troba el Riu Besós, límit de la ciutat. L'illa de la Presó es troba delimitada per dos carrers: el carrer del Pare Manjón, que és el que dona front a la façana principal de l'edifici i al seu accés, i el carrer del Pare Pérez del Pulgar, que envolta l'edifici en forma d'una "C".

Situació. Font: Google Earth

Emplaçament. Font: ICGC

El bé en qüestió -també anomenat Centre Penitenciari Obert 2- no consta en cap inventari de protecció patrimonial.

Des del punt de vista urbanístic, l'edifici es troba dins del *"Pla de millora urbana B1615 per l'ajust de rasants a l'àmbit de la MPPGM als terrenys ocupats pel Centre Penitenciari de Trinitat Vella i els seus entorns"*, amb les següents claus de qualificacions urbanística:

Clau 6b: Parcs i jardins de nova creació de caràcter local

Clau 18: Zona d'ordenació volumetria específica (b+3 i B+4)

Clau 7b: Equipaments de nova creació de caràcter local

Clau HD/7: Habitatge dotacional públic

3. Descripció arquitectònica i històrica

Es tracta d'un edifici amb tipologia arquitectònica de pavellons amb patis, inaugurat el 1963, del qual roman -d'aquesta etapa inicial- la tira sencera que dona front al carrer Manjón, que és la que conté l'accés. La resta de l'edifici, tret del teatre, pertany a una reforma més moderna, la qual cosa es diferencia fàcilment, per la coberta plana i un volum més alt de pb+2. Las tira original de la presó es caracteritza per un volum de pb+1, rematat per una coberta de teula a dues vessants. En els dos testers -a les puntes de la tira i articulats per petits patis orientats al carrer- la coberta, en canvi, es resol amb quatre vessants.

L'edifici, arquitectònicament parlant, es caracteritza per una estètica pròpia del franquisme, que beu clarament del Renaixement espanyol, com a base ideal a ser

replicada. Edificis canònics com el monestir de l'Escorial esdevenen base teòrica d'un nou classicisme purista del règim, on el rigor geomètric, els volums nítids i una estricta simetria encarnen una arquitectura que es utilitzada també com instrument per disciplinar, justament en una presó. El llenguatge franquista de la presó, si bé executat amb materials molt simples -maó arrebossat i teulada ceràmica, bàsicament- aspira a la monumentalitat, tot materialitzant una tira arquitectònica extraordinàriament llarga i horitzontal i un portal centrat. Aquesta peça d'entrada, amb pretensió icònica, s'emmarca amb un pòrtic i una gran cornisa, tot de granit, i rematat amb un gran escut, actualment perdut.

Vista aèria 1 de la Presó de Dones. Google Earth

Vista aèria 2 de la Presó de Dones. Google Earth

Vista actual de la façana d'accés. Google Maps

Imatge històrica del portal d'accés, amb l'escut

Imatge actual del portal, amb l'escut perdut

Vista de la façana al carrer d'accés

Estructura tipològica de la Presó, amb pavellons i patis

Mural realitzat per un intern

Teatre del Centre, amb vitrall

Estructura tipològica de presó amb llargs corredors. Foto actual i planta

Cel·la

Habitatges en construcció, en el solar, segons PMU B1615

Cal afegir que la Presó de Dones de la Trinitat cerca un model -idealitzat i aliè- que s'aparta completament i intencionadament de qualsevol connexió amb l'arquitectura catalana. El portal central de granit amb l'escut monumental a sobre n'és l'exemple més evident. Això, al costat d'una monumentalitat horitzontal desconeguda en la història o tradició arquitectònica catalana.

Més enllà de la tipologia i els trets arquitectònics fets palès de l'edifici, cal ressaltar que la Presó de Dones de la Trinitat, encarna, per sobretot, una història directament relacionada amb la repressió franquista, aplicada a dones privades de la seva llibertat, en captivitat en aquest centre penitenciari. La voluntat i paper històric de la Presó de Dones de la Trinitat ha estat clar: **vigilar, adoctrinar i castigar la dissidència política i ideològica de dones contràries al règim franquista.**
Amb una capacitat de 250 recluses, la tasca de readaptació, instrucció i adoctrinament estava encarregada a l'orde secular "*Cruzada Evangélica"*. L'objectiu a reformar de la *Cruzada* eren: dones delinqüents, prostitutes i mares solteres. Tot plegat, operava un evident model ideològic de dona a imposar pel nacional catolicisme. El blanc sociològic que es cercava reformar a la Presó no només eren les dones de classes populars, més conceptualment aquest blanc estava adreçat a qualsevol dona que transgredís la moral conservadora: avortistes, adúlteres, estudiants i activistes polítiques dissidents que van participar en la lluita antifranquista.

Una molt rígida repressió psicològica, humiliacions, càstigs, la censura dels llibres que entraven al centre, la prohibició de parlar català de les recluses amb els seus familiars o la regulació de la vestimenta -tot prohibint pantalons, escots i mànigues curtes- formaven part d'un repertori de pràctiques adreçades a disciplinar les dones preses, portat a terme per un grup estable de dones joves *"d'Acción Católica"* que nodrien la *Cruzada Evangélica.*

Es pot dir que la presó va tenir un doble objectiu: castigar el pres, i tornar-lo a castigar per ser dona: un doble càstig. Aquest doble rol repressiu evident va desencadenar un gran rebuig i activisme social i veïnal, que es va manifestar molt activament contra la Presó de Dones de la Trinitat. La càrrega simbòlica resulta del tot explícita: flagrant repressió i conseqüent activisme social. La Presó de Dones de la Trinitat representa precisament aquest doble pols històric, en el cicle franquista, amb la singularitat del gènere, és a dir, aplicat a la dona com a blanc singular.

Manifestació 1976

Manifestació 1976

Manifestació 1976

Manifestació 1977

Manifestació 1977

Manifestació 1977

Manifestació 1977

Manifestació 1977

Manifestació 1978

Manifestació 1978

4. Estat actual de l'immoble

Cal esmentar que el context actual de l'edifici ja no és més el de la Presó de Dones de la Trinitat, que va deixar de funcionar a finals de 1983, quan es van traspassar les competències penitenciàries a la Generalitat, tot habilitant l'antic reformatori de Wad-Ras al Poblenou, com a nova presó de dones. La Trinitat es va convertir des de llavors en destí de joves empresonats de 16-21 anys, amb un règim obert, en l'actualitat.

Com s'ha dit anteriorment en l'apartat 2 de la situació urbanística, el solar en qüestió resta afectat pel *"Pla de millora urbana B1615 per l'ajust de rasants a l'àmbit de la MPPGM als terrenys ocupats pel Centre Penitenciari de Trinitat Vella i els seus entorns"*, en curs d'actuació present. La previsió d'aquest Pla és l'enderroc total de la Presó de Dones, per tal de desenvolupar l'ordenació urbanística prevista. Cal afegir que ja hi ha al solar dos petits sectors d'habitatge ja construïts.

5. Consideracions

En relació amb el context expressat, fem les següents consideracion:

- L'edifici reuneix els valors per poder ser considerat declarat BCIN en la catgoria de "Lloc Històric" atès que encarna uns fets històrics d'important rellevància en el marc de Catalunya. Podem alhora emmarcar aquesta història perfectament en el capítol de la repressió franquista, i en la seva expressió antirepressiva, a manera de lluita social activista. Això, aplicat al context concret d'una presó, inserida en un barri específic de Barcelona, i en el teixit social i veïnal que s'hi va manifestar, tot oposant-se a aquest model.

- La Presó de Dones de la Trinitat té una altra singularitat. La Presó com a model repressiu franquista té una doble funció: es castiga el pres, però hi ha un intencional doble càstig, que és vehicula explícitament a la dona. Això queda doblement acreditat. Per una banda, hi ha el fet disciplinador i moralitzador concret a les preses. Per una altra banda, s'aprecia el moviment social de lluita feminista, que això va generar, tot encapçalat per dones del barri, sobretot, però extensible a un context nacional molt major de gran rellevància.

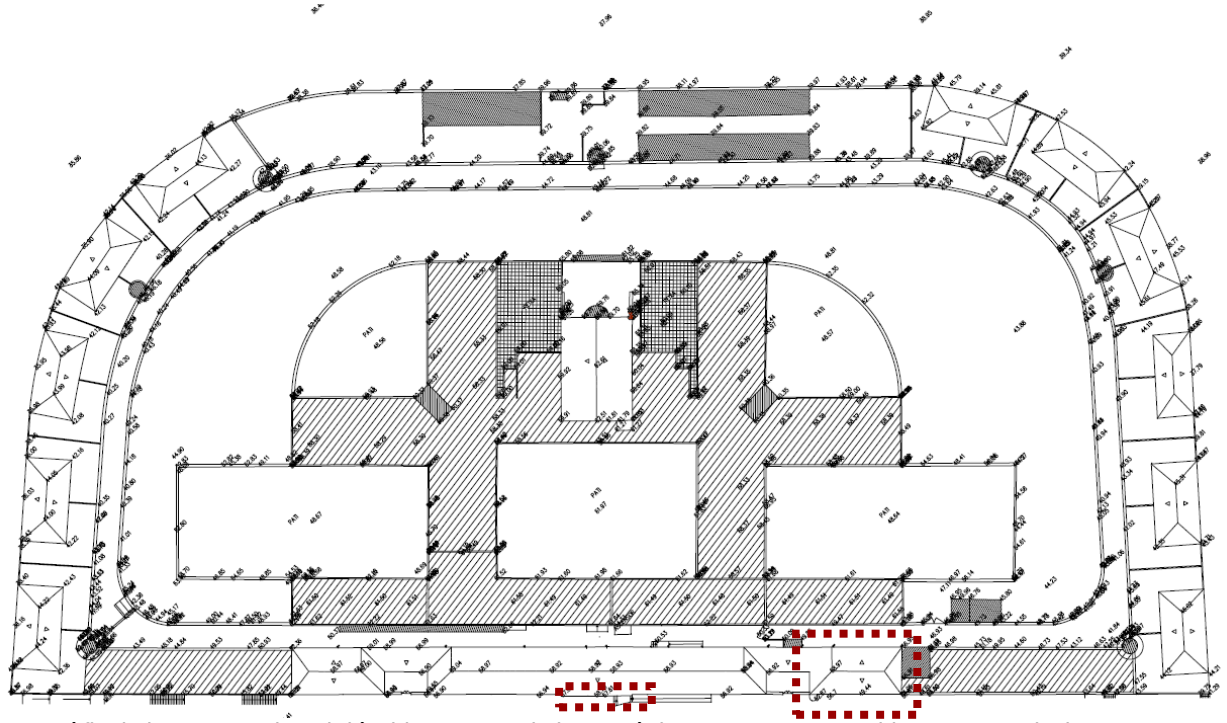
- Atès que el solar i l'edifici existent resta afectat pel Pla de Millora esmentat en curs d'execució i que té previst l'enderroc total de la Presó de Dones, resulta cabdal poder preservar la Presó per tal de transcendir la seva memòria a les generacions futures.

- Tot valorant els trets arquitectònics de l'edifici en relació amb els fets històrics originats de la Presó, resulta evident que les singularitats històriques passen molt per sobre de les singularitats arquitectòniques. És per això que es considera adient poder preservar un àmbit concret de la Presó de Dones, a manera de testimoni de la important història que això representa.

- L'àmbit arquitectònic de l'edifici tester dret de la tira de façana d'accés resulta adient per aquesta finalitat testimonial. Ens referim a un volum sencer de tota la peça. Es tracta d'un volum especial en jerarquia: remata la tira amb una solució articulada amb un pati al carrer, disposa d'una teulada a quatre vessants -per contra de les dues vessants de la resta- i disposa també d'una garita, que és un tret arquitectònic icònic d'una presó. Aquest element que es preserva i es proposa declarar com a BCN-Lloc històric és compatible amb el desenvolupament urbanístic del "Pla de millora urbana B1615".

- A més a més, es considera necessari poder preservar el portal d'accés, concebut a manera de pòrtic amb gran cornisa, tot en granit, amb l'escut a sobre, que ara resta perdut.

- El volum sencer del tester -amb càrrega tipològica- amb el portal -amb gran càrrega icònica- són els elements més representatius de la Presó de Dones per tal de ser preservats, tot plegat encarat a ser considerat a ser declarat BCIN lloc històric.

Topogràfic de l'estat actual, amb l'àmbit proposat de la Presó de Dones, a ser considerat per ser declarat BCIN-LLH

Vista aèria de l'estat actual, amb l'àmbit proposat de la Presó de Dones, a ser considerat per ser declarat BCIN-LLH

Vista aèria de l'estat actual, amb l'àmbit proposat de la Presó de Dones, a ser considerat per ser declarat BCIN-LLH

Vista de l'edifici tester original a preservar. Façana al carrer i façana posterior

6. Proposta

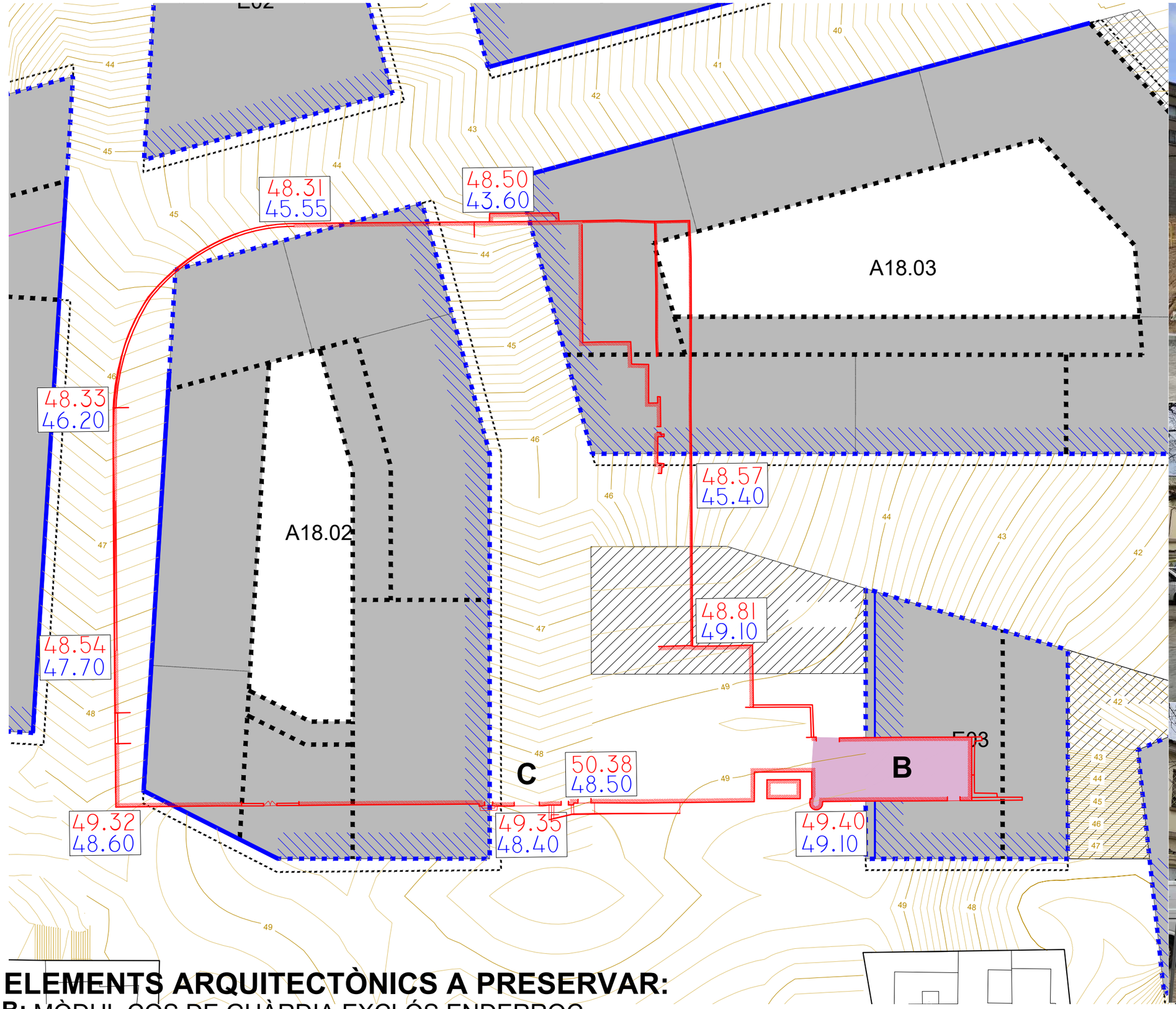
Ateses les consideracions fetes, proposem que la protecció de BCIN en la categoria de "Lloc històric" és la idònia per tal de salvaguardar i dotar de pervivència els valors de la Presó de Dones de la Trinitat, tot preservant l'àmbit volumètric sencer del edifici dret i el portal d'accés característic.

Barcelona, 17 d'abril de 2026

Miquel Àngel Barba Vidal

Cap de la Secció de Protecció
del Patrimoni Arquitectònic

ANNEX B

ELEMENTS ARQUITECTÒNICS A PRESERVAR:

B: MÒDUL COS DE GUÀRDIA EXCLÓS ENDERROC

C: PORTAL D'ACCÉS AL RECINTE, A DESCONSTRUIR PER REUBICAR

ANNEX C

ELEMENTS ARQUITECTONICS PER PRESEVAR DE LA PORTA PRINCIPAL DE LA FAÇANA DE LA PRESÓ DE TRINITAT VELLA.

És un deure preservar la memòria de les dones, en aquest cas la memòria de les preses tant comunes, com les preses polítiques que tant van aportar en la lluita de les llibertats i de la dignitat de la dona.

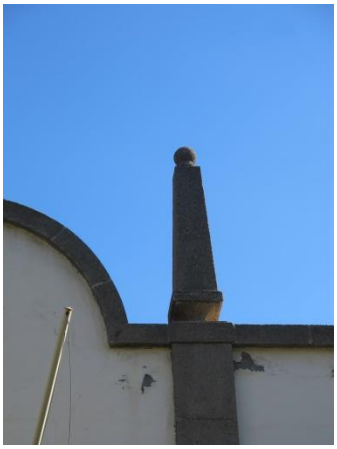
En principi la totalitat de la porta principal, amb les peces arquitectòniques de granit, esferes, monòlit i cornises de sobre la porta, la porta de ferro. Tots aquests elements de la façana principal.

1- Façana de la presó per salvar

2- Els 2 monòlits de granit i la seva prolongació fins a la cornisa de la porta.

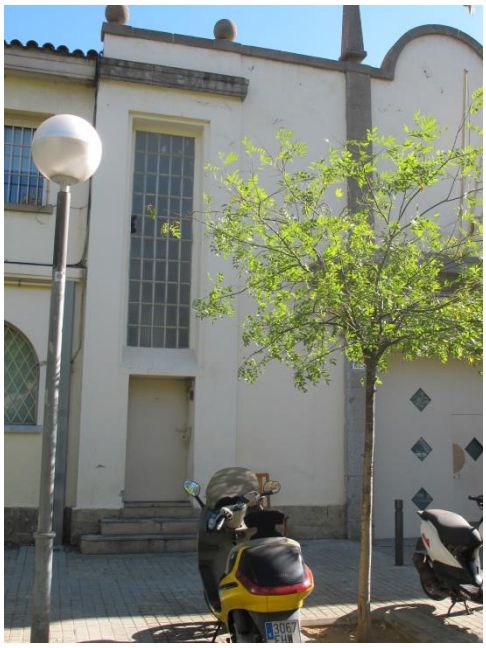

3- Els 4 elements esfèrics amb totes les lloses de granit que remata el perfil de la paret i l'arc.

4- La porta de ferro completa .Tots el elements de la cornisa de granit sobre la porta, tots el elements de granit que forma la porta.

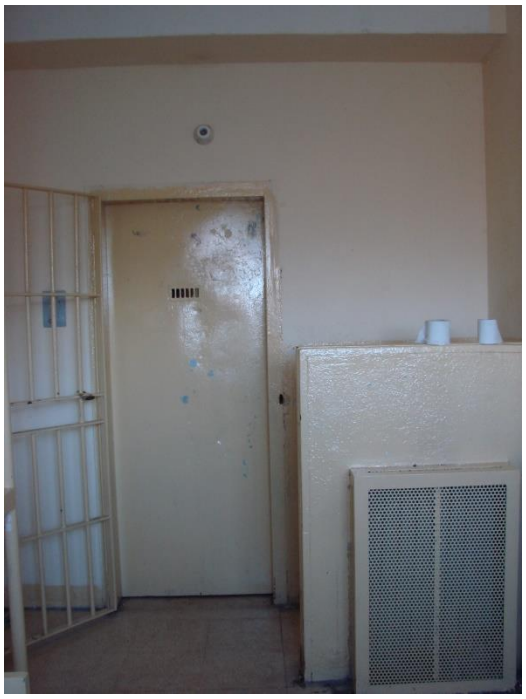

5- Vitrall transparent dels costats de la porta.

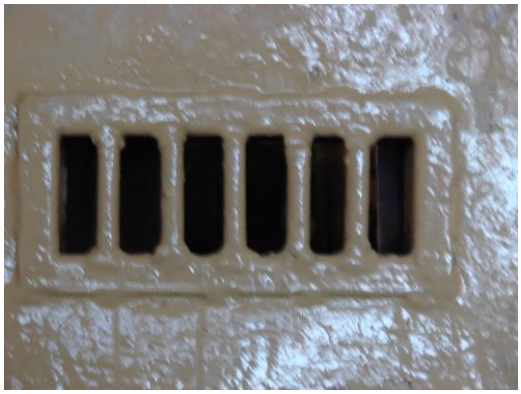

6- Reixat de les finestres de les cel·les

7- Portes de cel·les més la porta de reixes , portes de xapa amb mirilla i porte de xapa i reixes.

8- Mural fet per el presos joves.

Llistat dels elements per preservar de la façana de la porta de la presó de Trinitat Vella

1- Façana de la presó per salvar

2- Els 2 monòlits de granit i la seva prolongació fins a la cornisa de la porta.

3- Els 4 elements esfèrics amb totes les lloses de granit que remata el perfil de la paret i l'arc.

4- La porta de ferro completa .Tots el elements de la cornisa de granit sobre la porta, tots el elements de granit que forma la porta.

5- Vitrall transparent dels costats de la porta.

6- Reixat de les finestres de les cel·les

7- Portes de cel·les més la porta de reixes , portes de xapa amb mirilla i porte de xapa i reixes.

8- Mural fet per el presos joves.

ASSOCIACIÓ COMISSIÓ PER LA RECERCA I LA DIVULGACIÓ DE LA MEMÒRIA DE TRINITAT VELLA

Trinitat Uneix

ANNEX D

ELEMENTS A RECUPERAR ABANS DE L'ENDERROC DEL CENTRE OBERT DE LA TRINITAT VELLA

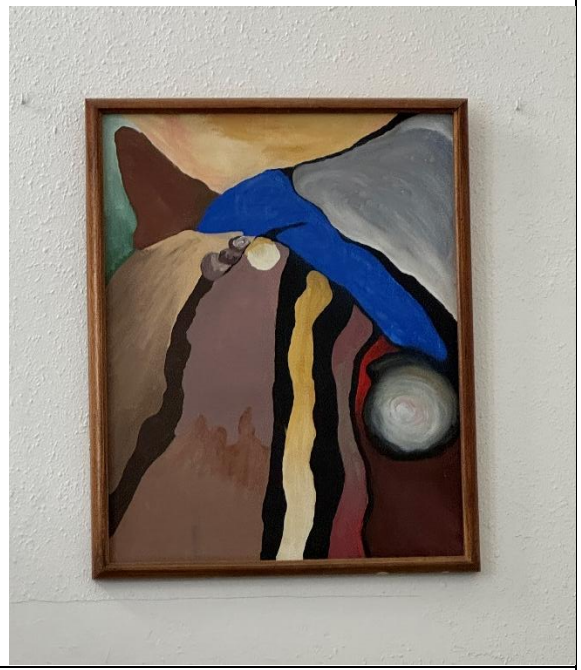
Arrel de la visita al centre obert de Trinitat Vella el dia 6 de maig de 2026, on van assistir les entitats: Trinitat Uneix, Ass. Divulgació i Memòria Trinitat Vella i Ass. Veïnal Taula Veïnal i les persones: Francisco Flórez Moreno, Amador Expósito Muñoz, Roberto Rodríguez Silva, Pilar Rebaque Mas, Genoveva Munell Madriles, Josep Cruanyes i Tor, i per part del Museu d'Història de Barcelona: Ramon Pujades, Lídia Font, Núria Miró, Carmen Cazalla i Daniel Alcubierre, i per part del districte: Jordina Pérez Girgas, així com a través de correus posteriors, s'ha consensuat recuperar els elements llistats a continuació.

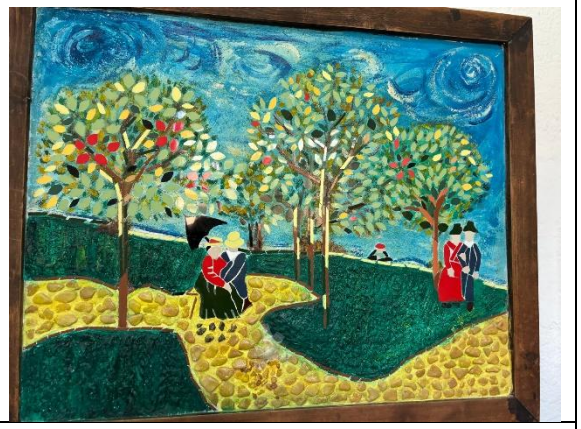
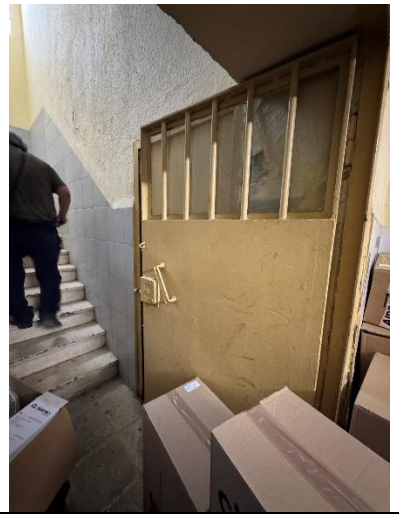
Barcelona, 27 de maig de 2026

Elements a conservar de la presó de la Trinitat

UBICACIÓ	OBJECTE	IMPORTÀNCIA	FOTOGRAFIA
Pati accés recinte	rellotge	control horari	

UBICACIÓ	OBJECTE	IMPORTÀNCIA	FOTOGRAFIA
Cos al costat esquerra del l'accés Primer pis Àrea de cel·les	Elements de vigilància Càmeres		
Cos al costat esquerra del l'accés Primer pis Àrea de cel·les	pintura	Treballs manuals fets a la presó	

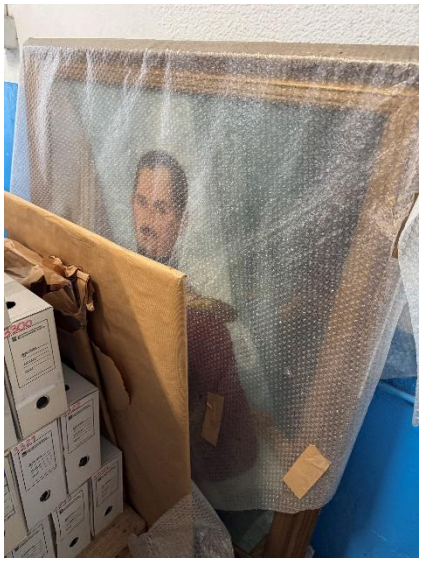
UBICACIÓ	OBJECTE	IMPORTÀNCIA	FOTOGRAFIA
Cos central planta baixa passadís accés	quadre	Treballs manuals fets a la presó	
Cos central Planta baixa. Àrea de seguretat al costat dret de la garita	Mosaic emmarcat		

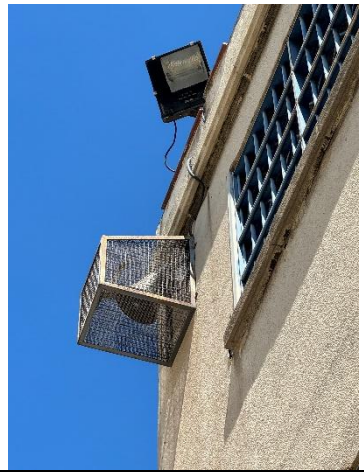
UBICACIÓ	OBJECTE	IMPORTÀNCIA	FOTOGRAFIA
Cos central Planta baixa. Àrea de seguretat al costat dret de la garita	Pintura amb incrustació		
Cos central Planta baixa tercer passadís porta accés al segon pis des de sala tennis taula	Porta de seguretat		

UBICACIÓ	OBJECTE	IMPORTÀNCIA	FOTOGRAFIA
Cos central Planta baixa tercer passadís porta accés al segon pis	Porta de seguretat		
Cos central primer pis Capella	Vitralls		

UBICACIÓ	OBJECTE	IMPORTÀNCIA	FOTOGRAFIA
Cos central primer pis Capella	altar		
Cos central Primer pis Dependències al costat de la capella	reixes		

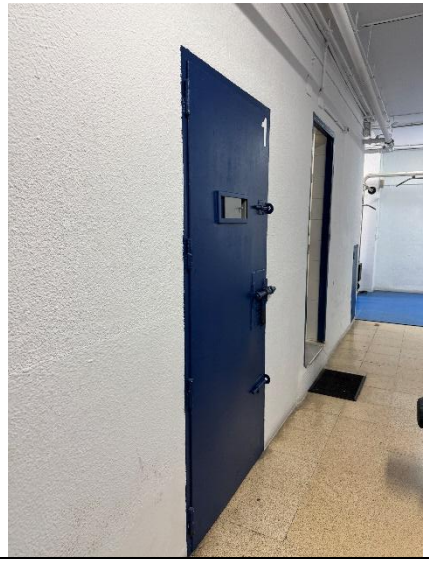
UBICACIÓ	OBJECTE	IMPORTÀNCIA	FOTOGRAFIA
Cos central Primer pis Dependències al costat de la capella	Material escolar		
Cos central Primer pis Dependències al costat de la capella	Llit d'immobilització	Importància altíssima. Llits fets a la presó (Model) utilitzats per immobilitzar presos	

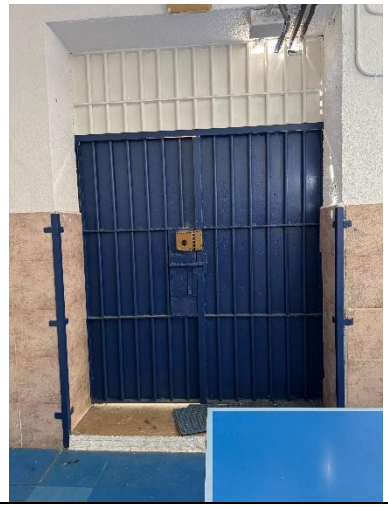
UBICACIÓ	OBJECTE	IMPORTÀNCIA	FOTOGRAFIA
Cos central Planta -1 Tallers	Arxiu de la Model Objectes de La Model		

UBICACIÓ	OBJECTE	IMPORTÀNCIA	FOTOGRAFIA
Cos central Planta -1 pati	Equip de megafonia i vigilància		
exterior	Sistemes de vigilància		

UBICACIÓ	OBJECTE	IMPORTÀNCIA	FOTOGRAFIA
	Arcs detectors de metalls		
	Telèfons		

Cos central Planta -1 magatzem	Espaldera de gimnàstica (penjada del sostre)		
Cos central Planta baixa. Passadís accés	Mosaic de trencadís emmarcat	Treballs manuals fets a la presó	

Cos central Planta baixa. Àrea de seguretat al costat dret de la garita	Mosaic de tessel·les emmarcat		
Cos central Planta baixa Segon passadís Zona gimnàs	Porta de cel·la		

Cos central Planta baixa tercer passadís àrea de tennis taula	Porta d'accés		
Magatzem dutxes	Dos caixes de rajoles		

I, en mostra de conformitat, signen el present document.

Entitats:

Trinitat Uneix

Francisco Flórez Moreno

Ass. Divulgació i Memòria Trinitat Vella

Amador Expósito Muñoz

Ass. Veïnal Taula Veïnal

Roberto Rodríguez Silva

Museu d'Història de Barcelona

Ramon Pujades **Lídia Font** **Núria Miró**

Carmen Cazalla **Daniel Alcubierre**

Persones a títol personal

Pilar Rebaque Mas **Genoveva Munell Madriles** **Josep Cruanyes i Tor**

Districte

Jordina Pérez Girgas